

Bosco/Gurin en la Val Maggia.

MAD

Bosco/Gurin en la Val Maggia

Vischnanca gualsra en il Tessin

■ (gsc) **Ils Gualsers èn quels «colonists da lingua tud[estga] ch'èn sa domiciliads en il temp autmedieval e medieval tardiv sin las spundas e terrasas autsituadas da las vals alpinas.** Il num G[ualsers] (...) tradescha lur derivanza: els èn immigrads directamain u indirectamain dal Vallais Sura (...). La prestaziun culturala la pli persistenta dals G[ualsers] sa manifesta en la germanisaziun dal Grischun» (1). Cuttüra (1584 m, oz Galtür) en il Paznaun tirolais, fracziun medievals d'Ardez, è in exempel da lieu rumantsch germanisà davent da 1300 da Gualsers vegnids dal Montafun (oz en il Vorarlberg). Autras gruppas da Gualsers han populà la vallada auta dal flum Toce a sid dal Griespass vallesan (2479 m). Da là èn Gualsers emigrads sur la Guriner Furgge (2323 m) en la Val Rovana oz tessinaisa che sbucca en la Val Maggia vers il Lago Maggiore. En la Val Rovana a 1504 m sur la mar è situà il vitg gualser da Bosco/Gurin (www.bosco-gurin.ch), l'unica vischnanca germanofona dal chantun Tessin, cun var 50 olmas. Bosco/Gurin stat en l'inventar dals vitgs svizzers cun in maletg degn da protecciun. En ina chasa

da 1386 stat ses museum gualser. Il vitg è collià cun l'exteriur grazia als bus postals da Cevio (Val Maggia) e viva dal turissem da stad e d'enviern, cun duas sutgeras, quatter runals, 30 km da pistas da skis ed ina loipa da tschintg km. Ils contacts cun la vallada dal Toce èn ruts; perquai vala Bosco/Gurin oramai sco insla linguistica germanofona. La vischnanca tessinaisa stat en contact cun il Comité d'inflas linguistics (www.deutschesprachinseln.de) e ses secretari Luis Thomas Prader (luis-thomas.prader@rolmail.net) ad Aldein (Tirol dal sid). Lur intschess tanscha da Tarvis (715 m, per sloven Trbiz), en la Val Cjanâl furlana (2) al cunfin cun la Slovenia, e la vischnanca d'Issime (956 m, per tudestg gualser Eischeim) en la regiun Val d'Aosta a sid dal Monte Rosa. La gasetta «Dolomiten» (Bulsaur; redaktion@stol.it) dals 8 da november 2018 ha publicità in artigel da Prader intitulà «Die Walser von Bosco Gurin».

1. Florian Hitz en: Stiftung Historisches Lexikon der Schweiz (HLS), tom 1, Cuira 2010 (Desertina), ISBN 978-3-85637-390-0, pp. 437–438, chavazzin «Gualsers».

2. Per sloven «Kanalska dolina», per tudestg